

Rydberg, Fröding, Levertin

I förra numret tryckte jag början av Frödings "Upp till Salem" (1893) och ställde frågan vilken Rydbergsdikt han låtit sig inspireras av. Diktaren skall själv få lämna svaret, via de kritiska marginalanteckningar han gjorde till sina *Samlade Dikter* på hospitalet i Uppsala 1903.¹

Förefaller mig välljudande – kanske några reminiscenser av Rydbergs "Till Österland". Jag vill minnas att jag skrev mitt stycke i opposition till det Rydbergska, som jag visst tyckte vara osant i sin framställning av "himmelsk kärlek", som tycktes få sin fulländning genom att den älskande längtar "att njutas mellan ljuva och dajliga läppars par". Jag ville visst i motsättning häremot skildra uppoffrande "jordisk kärlek". Emellertid är möjligt, att välljudet i den Rydbergska versen ljudit mig i öronen, när jag skrev, och i någon mån påverkat själva tonfallen i mitt stycke. Reminiscensen av Rydbergs dikt torde även åstadkommit andra likheter? Man jämföre och skipe rättvisa mellan oss. Rydberg har ju för övrigt själv haft en folkvisa framför sig, när han diktade, vilken han torde begagnat ungefär på ett liknande sätt, som jag begagnat folkvisan om Ingalill. Sjäva versmåttet och uppslaget har jag lånat från en liten "andlig" sång jag hörde en av mina systrar sjunga i min barndom: "Upp till Sicheim mig Israel sände, mina bröder jag skulle bese."

Fröding lägger tonvikten vid att han tecknar ett annat slags kärlek än Rydberg; man kunde kanske också peka på att han ger kärleksföremålet en tidstypisk övermänniskoframtoning som kontrasterar mot den ur nietscheansk synvinkel mjäkige kristusgestalten. "Upp till Salem" blev snabbt populär och var

---

¹ Anteckningarna finns återgivna i tredje delen av Frödings *Samlade skrifter*, Stockholm 1918, s. 170-171.

fram till mitten av trettioåret en av Frödings mest antologiserade dikter; därefter dalade dess bana snabbt.²

Påverkansströmmen mellan de båda diktarna gick för övrigt åt båda hållen. Frödings debutsamling *Guitar och Dragharmonika* (utgiven i maj 1891) har t ex satt tydliga spår i de böcker som Rydberg gav ut senare samma år (*Vapensmeden* och *Dikter: andra samlingen*). Kanske rentav just i "Till Österland" – i alla fall tror Gösta Löwendahl att Frödings "En hög visa" kan ha stimulerat Rydberg till att använda en bibliskt inspirerad brudmystik.³ Har han rätt skulle cirkeln vara sluten.

*

Samma år som "Upp till Salem" publicerades i *Nya dikter* (1894) kom också Levertin med sina *Nya dikter*. Och si, även han har fångats in av bilden av druvan mellan älskarens läppar, och även han tycks ha fått negativa associationer. Dikten där liknelsen återanvänds heter "Lancelots sång"; den anknyter till den medeltida Arthursagan men också till den populära sekelslutsföreställningen om kvinnan som en mansfördärvande blodsugerska. I en känd essä från 1898 hävdar Levertin att den rydbergska poesin inte hämtat någon näring ur erotikens källor; här visar det sig i alla fall att hans egen erotiska dikt hämtat näring från Rydbergs.⁴

TORE LUND

---

² För antologistatistik se Erik Zillén, *Den lekande Fröding*, 2001, s. 395 och 458.

³ Gösta Löwendahl, *Vapensmedens Viktor Rydberg*, 1954, s. 206.

⁴ Levertindiktens lån från Rydberg har påpekats av Olle Holmberg (*Frödings mystik*, 1921, s. 58).

Till Österland

(Margit tänker vid sländan:)

Vad månede den längtan vara,
som rör sig i mitt sinn?
Till Österland vill jag fara,
till allra kärasten min.

Och sker mig efter min vilja,
så blir jag i Österland
till Sarons fagraste lilja
och får brytas av hans hand.

Och sker mig efter min vilja,
han fäster mig vid sitt bröst,
och intet får oss skilja,
jag varder hans ögontröst,

som han bär genom sorger och fröjder:
i Kana, vid Lasarus' grav,
på Tabors bestrålade höjder,
på det galileiska hav,

där trygg, medan vindarne ila
över brusande böljors larm,
det vita blomstret får vila
på Davidssonens barm.

Jag ville vara en druva,
som kärasten plockat har
och njuter mellan ljuva
och dejliga läppars par;

ett korn bland dem, som mogna
för nådehungrig hjord
och räcket åt de trogna
i brödet vid altarbord.

Jag längtar och väntar i fjärran
hans uppenbarelse,
jag trängtar att varda med Herran
till en enda varelse,

i himmelsk lekamen och ande
med den skönste i himlen till ett.
Pris honom i allo lande,
som mig hopp därom berett.

Upp till Salem

Si, mitt hjärta det längtar i dalen
över bergen, där kungsörnen for,
upp till Salem, till konungasalen,
upp till Salem, där Salomo bor.

Han var mörk och konungslig som natten,
och hans blick var konungslig och god,
och hans röst var som väldiga vatten
i en mäktig och brusande flod.

Såsom vänliga kvällstjärnor brinna
och strö glimtar i dalarne ner,
har han skådat på sin tjänarinna,
si, han såg som den älskade ser.

Och han sade: "Min själ du behagar
såsom vårdagg i morgonens ljus,
kom till Salem och lev dina dagar,
kom till Salem och lev i mitt hus!"

Och han sade: "Du lilja i dalen,
har du mod att ha konungen kär,
si, bland prakten i konungasalen
äro sorgerna tyngre än här."

Jag vill vandra till blods mina fötter
genom dagarnes hetta och regn,
jag vill gå, jag vill leva på rötter,
jag vill sova i palmernas hägn.

Genom öknen, där lejonet krigar
och i klyftan sitt byte förtär,
vill jag vandra på vägar och stigar,
jag vill vara där konungen är!

Lancelots sång

Ginevra, kung Arthurs maka,
du som tog och förödde mitt liv.
Nu minns du i höstlig vaka,
att du nämnes en annans viv.
Nu hör jag dig smekande sjunga
för den som du kallt bedrog,
förbannad vare din tunga
och blicken, som bjöd och tog.

För dig var jag blott en druva,
som man griper en törstig stund,
man suger saften den ljuva
och kastar den sen från mund.
Jag var en druva ämnad
till vinet i heliga Graal,
nu ligger i mullen jag lämnad,
ett visset och kastat skal.

[- - - - -]

Sist miste jag rosenreliken,
som själv från Jordanen jag gömt.
Den låg vissen i mantelfliken,
när drycken i botten jag tömt.
Nu stjärnorna slocknat och stegen
på stigarne släpa matt,
jag finner väl aldrig vägen
till frälsningens Mont-Salvat.